

Україна
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ФІНАНСОВОГО
МОНІТОРИНГУ

UKRAINE
THE STATE FINANCIAL
MONITORING
SERVICE

**Врахування результатів
Національної оцінки ризиків у
сфері запобігання та протидії
легалізації (відмиванню) доходів,
одержаних злочинним шляхом, та
фінансуванню тероризму при
визначенні суб'єктом первинного
фінансового моніторингу критеріїв
ризиків та управління ними**

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

- Національна оцінка ризиків
- ризик-орієнтований нагляд
- ризик-орієнтований принцип при побудові AML-систем суб'єктами
- ризик-орієнтований підхід під час виконання обов'язків: КУС/CDD, виявлення операцій тощо

52) ризик-орієнтований підхід - визначення (виявлення), оцінка (переоцінка) та розуміння ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та/або фінансування розповсюдження зброї масового знищення, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня;

частина перша статті 1 Закону

1. Запобігання та протидія ґрунтується на принципах:

...

застосування ризик-орієнтованого підходу під час проведення фінансового моніторингу

...

частина перша статті 3 Закону

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

Держава

НОР

виявлені ризики та загрози на рівні країни

Держфінмоніторинг
Національний банк
Кабінет міністрів України
Мінфін

Нормативні акти

вимоги та очікування регуляторів щодо побудови AML-системи в банках (з урахуванням НОР)

СДФМ

Внутрішні документи СПФМ

обов'язково враховують результати НОР під час імплементації ризик-орієнтованих AML-процедур

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

СПФМ зобов'язаний у своїй діяльності застосовувати ризик-орієнтований підхід, враховуючи відповідні критерії ризику, зокрема, пов'язані з його клієнтами, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання активів), видом товарів та послуг, що клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу, способом надання (отримання) послуг. **Ризик-орієнтований підхід має бути пропорційний характеру та масштабу діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу.**

частина перша статті 7 Закону

СПФМ зобов'язаний здійснювати оцінку/переоцінку ризиків, у тому числі притаманних його діяльності, документувати їх результати, а також **підтримувати в актуальному стані інформацію щодо оцінки ризиків**, *притаманних його діяльності (ризик-профіль СПФМ), та ризику своїх клієнтів таким чином, щоб бути здатним продемонструвати своє розуміння ризиків, що становлять для нього такі клієнти (ризик-профіль клієнтів).*

абзац другий частини другої статті 7 Закону

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

Критерії ризиків визначаються СПФМ самостійно з урахуванням критеріїв ризиків, встановлених відповідно:

- ▶ Національним банком України - для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, щодо яких Національний банк України відповідно до [статті 18](#) цього Закону виконує функції державного регулювання і нагляду;
- ▶ центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, - для інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

! [частина третя статті 7 Закону](#)

При визначенні критеріїв ризиків СПФМ повинен враховувати **типологічні дослідження у сфері запобігання та протидії, підготовлені**

Держфінмоніторингом та оприлюднені ним на своєму веб-сайті, результати національної оцінки ризиків, а також рекомендації СДФМ.

[частина четверта статті 7 Закону](#)

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

СПФМ зобов'язаний:

3) забезпечувати функціонування належної системи управління ризиками, застосування у своїй діяльності ризик-орієнтовного підходу та вжиття належних заходів з метою мінімізації ризиків

частина друга статті 8 Закону

СДФМ зобов'язаний:

здійснювати з урахуванням ризик-орієнтованого підходу регулювання та нагляд у сфері запобігання та протидії з метою визначення відповідності заходів, що здійснюються СПФМ, для мінімізації ризиків під час їх діяльності, у тому числі **встановлювати ознаки неналежної системи управління ризиками**

(система управління ризиками вважається неналежною, зокрема, у разі встановлення фактів багаторазового, у великих обсягах, проведення фінансових операцій, щодо яких є підозри використання СПФМ для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення чи вчинення іншого кримінального правопорушення).

Факт неналежності системи управління ризиками відповідного СПФМ встановлюється за наявності визначених відповідним СДФМ ознак у порядку, встановленому цим СДФМ

частина друга статті 18 Закону

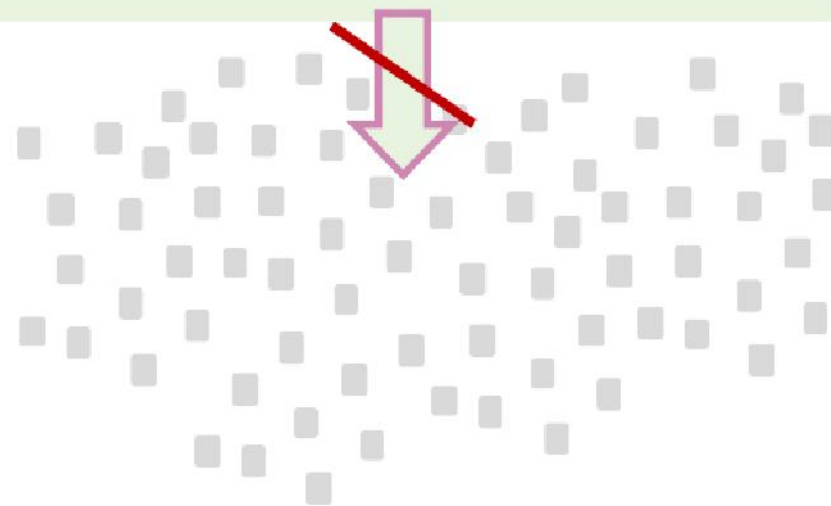
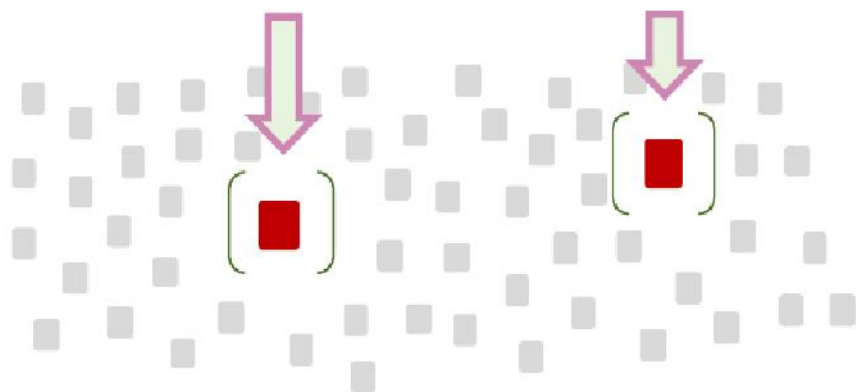
Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

ФОКУС - ВИСОКОРИЗИКОВІ КЛІЄНТИ

- ✓ Великомасштабні схемні операції
- ✓ Фіктивне підприємництво
- ✓ Публічні діячі (PEPs)*

НЕ Є ФОКУСОМ УВАГИ:

- ✓ Звичайні операції громадян
- ✓ Реальний бізнес

ЗОБОВ'ЯЗАНІЙ ВСТАНОВИТИ ВИСОКИЙ РИЗИК СТОСОВНО ТАКИХ КЛІЄНТІВ:

- ▶ клієнтів, місцем проживання (перебування, реєстрації) яких є держава (юрисдикція), що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.
- ▶ клієнтів, включених до переліку осіб,
- ✓ клієнтів, які є представниками осіб, включених до переліку осіб,
- ✓ клієнтів, якими прямо або опосередковано володіють або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, включені до переліку осіб;
- ▶ іноземних фінансових установ, (крім фінансових установ, зареєстрованих у державах - членах Європейського Союзу, державах – членах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), крім держав, що здійснюють збройну агресію проти України у значенні, наведеному у статті 1 Закону України “Про оборону України”) з якими встановлюються кореспондентські відносини

частина п'ята статті 7 Закону

ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ ВСТАНОВИТИ ВИСОКИЙ РИЗИК СТОСОВНО ТАКИХ КЛІЄНТІВ:

- ▶ іноземних публічних діячів,
 - ✓ членів їх сімей та
 - ✓ осіб, пов'язаних з такими політично значущими особами, а також
 - ✓ клієнтів, кінцевими бенефіціарними власниками яких є зазначені особи;
- ▶ клієнтів, стосовно яких (кінцевих бенефіціарних власників яких) застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до статті 5 Закону України “Про санкції”;
- ▶ клієнтів, місцем проживання (перебування, реєстрації) яких є держава, віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон

частина п'ята статті 7 Закону

Виконується з дня набрання Законом чинності щодо нових клієнтів

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

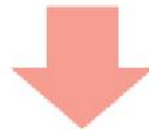
Орієнтованість норм Закону на результат

ЗОБОВ'ЯЗАНИЙ ВСТАНОВИТИ НЕПРИЙНЯТНО ВИСОКИЙ РИЗИК СТОСОВНО КЛІЄНТІВ У РАЗІ:

- *неможливості виконувати визначені цим Законом обов'язки або мінімізувати виявлені ризики, пов'язані з таким клієнтом або фінансовою операцією;*
- *наявності обґрунтованих підозр за результатами вивчення підозрілої діяльності клієнта, що така діяльність може бути фіктивною*

частина шоста статті 7 Закону

ОБОВ'ЯЗОК СПФМ ВІДМОВИТИ

у встановленні (підтриманні ділових відносин)/проведенні фінансової операції

(частина 1 статті 15 Закону)

Перехід до кейсового звітування про підозрілі операції (діяльність)

ОБОВ'ЯЗОК СПФМ

8) повідомляти спеціально уповноважений орган про:

в) підозрілі фінансові операції (діяльність) або спроби їх проведення незалежно від суми, на яку вони(а) проводяться, - негайно після виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, а також надавати обґрунтовані висновки, копії документів та іншу інформацію, на основі яких сформовано підозру, та додаткову інформацію на запити спеціально уповноваженого органу;

пункт 8 частини другої статті 8 Закону

Виконується з дня набрання Законом чинності

Національна оцінка ризиків

Метою проведення НОР є виявлення (актуалізація) національних ризиків (загроз, вразливостей, наслідків) у системі ПВК/ФТ, визначення елементів управління ними та сприяння у розробці стратегії розвитку системи ПВК/ФТ в Україні.

Національна оцінка ризиків

НОР спрямована на:

- сприяння виробленню проактивної стратегії і тактики стримування злочинців, шляхом своєчасного виявлення, арешту та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом;
- запобігання вчиненню терористичних актів та терористичної діяльності, шляхом своєчасного виявлення та ефективного блокування джерел їхнього фінансування;
- аналіз наслідків впливу ВК та ФТ на суспільство, суспільні відносини та фінансово-економічну систему, з метою визначення відповідних заходів запобігання та протидії актуальним загрозам та вразливостям.

Національна оцінка ризиків

Учасниками НОР є всі суб'єкти – учасники системи ПВК/ФТ без виключення та інші зацікавлені сторони, які можуть сприяти виконанню завдань НОР, а саме:

- СДФМ;
- СПФМ;
- ПО (в т. ч. органи прокуратури) та органи судової влади;
- інші державні органи, які володіють інформацією, необхідною для виконання завдань НОР;
- галузеві асоціації та саморегульвні організації, експерти, дослідники, науковці тощо;
- інші учасники (у разі потреби).

Національна оцінка ризиків

- ▶ Спеціально уповноважений орган, інші державні органи, що провадять діяльність у сфері запобігання і протидії, із залученням інших суб'єктів (у разі потреби) **беруть участь у проведенні національної оцінки ризиків.**
- ▶ Національна оцінка ризиків проводиться систематично, але **не рідше одного разу на три роки.**
- ▶ Відповідальним за проведення національної оцінки ризиків є **спеціально уповноважений орган, тобто Держфінмоніторинг**

Національна оцінка ризиків

схвалення та оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами здійснюються

Кабінетом Міністрів України спільно з Національним банком України

частина 3 статті 28

Джерелами інформації, необхідної для проведення національної оцінки ризиків, є, зокрема, комплексна адміністративна звітність у сфері запобігання та протидії, аналітичні огляди та довідки учасників національної оцінки ризиків, відповіді учасників національної оцінки ризиків на запитальники спеціально уповноваженого органу, результати вибіркового аналізу судових рішень у кримінальних справах, результати наукових досліджень, результати вивчення громадської думки, а також звіти Європейської Комісії із визначенням, аналізом та оцінкою ризиків легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та/або фінансування тероризму на рівні Європейського Союзу та рекомендації Європейської Комісії щодо заходів, прийнятних для усунення визначених ризиків.

стаття 29

Національна оцінка ризиків

МЕТОДИКА національної оцінки ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму в Україні

(оновлена)

ОБСЕ Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проекту в Україні

Brussels, 24.7.2019
COM(2019) 370 final

REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL

on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the
internal market and relating to cross-border activities

[SWD(2019) 650 final]

ЗВІТ ПРО ПРОВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКІВ

у сфері запобігання та
протидії легалізації (відмиванню)
доходів, одержаних злочинним шляхом,
та фінансуванню тероризму

2019

Національна оцінка ризиків

Зовнішні загрози національній системі ПВК/ФТ

Високий рівень корупції

Нестабільна безпекова ситуація в Україні

Високий рівень офшоризації та тінізації національної економіки

Національна оцінка ризиків

ЗОВНІШНІ ЗАГРОЗИ У СИСТЕМІ ПВК/ФТ

- ❑ **ВИСОКИЙ РІВЕНЬ
КОРУПЦІЇ**
- ❑ **НЕСТАБІЛЬНА
БЕЗПЕКОВА
СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ**
- ❑ **ВИСОКИЙ РІВЕНЬ
ОФШОРИЗАЦІЇ ТА
ТІНІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ**

ВРАЗЛИВОСТІ СИСТЕМИ ПВК/ФТ

- ✓ Сфера державного управління, оборонно-промисловий комплекс
- ✓ Фінансовий сектор, нефінансовий сектор, сфера оподаткування
- ✓ Рівень цін, фінансова стійкість, фінансова грамотність населення
- ✓ Активізація сепаратистських рухів, агресивні дії РФ щодо України, незаконний обіг вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових та отруйних речовин
- ✓ Контрабанда, незаконний обіг зброї, торгівля людьми, фінансові шахрайства
- ✓ Економіка країни та фінансова система в цілому
- ✓ Управління державними фінансами, фіскальне адміністрування
- ✓ Вивід капіталу в «офшори», слабка державна підтримка приватного бізнесу, відсутність сприятливого інвестиційного клімату
- ✓ Розвиток національної економіки, зайнятість населення, соціальний захист вразливих категорій громадян

РИЗИКИ ВК/ФТ

Національна оцінка ризиків

Внутрішні загрози національної системи ПВК/ФТ

- Використання новітніх технологій для ВК/ФТ
- Недостатнє нормативно-правове забезпечення системи фінансового моніторингу
- Неефективні розслідування злочинів
- Неефективний судовий розгляд справ, пов'язаних з ВК
- Недостатній рівень навчання учасників системи ПВК/ФТ
- Здійснення ВК/ФТ через неприбуткові організації
- Вчинення підозрілих ФО за участю ПЕП
- Недостатні регулювання та нагляд за діяльністю СПФМ у сфері ПВК/ФТ

Національна оцінка ризиків

ВНУТРІШНІ ЗАГРОЗИ У СИСТЕМІ ПБК/ФТ

- ❑ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ВК/ФТ
- ❑ НЕЕФЕКТИВНИЙ СУДОВИЙ РОЗГЛЯД СПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВК
- ❑ НЕДОСТАТНЄ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ
- ❑ НЕДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ НАВЧАННЯ УЧАСНИКІВ СИСТЕМИ ПБК/ФТ
- ❑ НЕЕФЕКТИВНІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ
- ❑ ЗДІЙСНЕННЯ ВК/ФТ ЧЕРЕЗ НПО
- ❑ НЕДОСТАТНІ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СПФМ У СФЕРІ ПБК/ФТ

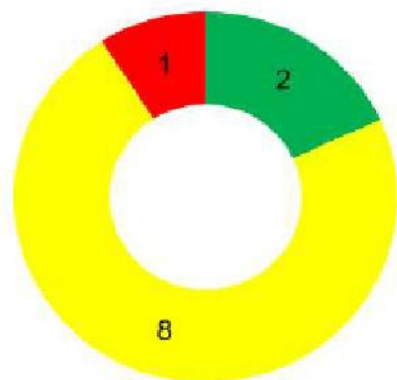
РИЗИКИ ВК/ФТ

ВРАЗЛИВОСТІ СИСТЕМИ ПБК/ФТ

- ✓ Відсутність законодавства щодо обігу криптовалют в Україні, електронний банкінг, термінали самообслуговування, надання послуг через інтернет онлайн.
- ✓ Застосування конфіскації як додаткового покарання, об'єктивність застосування умовного засудження до позбавлення волі
- ✓ Державна реєстрація юридичних осіб, відсутність верифікації інформації про КБВ юридичних осіб.
- ✓ Невиконання СПФМ вимог законодавства у сфері ПБК/ФТ
- ✓ Сектор надання консультаційних послуг при купівлі-продажу нерухомого майна
- ✓ Імплементация у національне законодавство змін до стандартів ФАТФ, вимог Директив ЄС
- ✓ Державний сектор
- ✓ Кількість КП, розпочатих за матеріалами ПФР або в яких використовуються матеріали ПФР,
- ✓ Закриття КП щодо ВК/ФТ в ході досудового розслідування
- ✓ Кваліфікація злочинів ВК
- ✓ Переправлення фінансових потоків, невідповідність діяльності заявленим цілям
- ✓ Фінансовий сектор, нефінансовий сектор, фондовий ринок, ВНУП

Національна оцінка ризиків

БР.1- Ризик політика та координація	БР.2-Міжнародне співробітництво	БР.3-Нагляд	БР.4-Запобіжні заходи	БР.5-Юридичні особи та правові утворення	БР.6-Фінансова розвідка
Значний/SE	Середній/ME	Середній/ME	Середній/ME	Середній/ME	Значний/SE
БР.7-Розслідування та судове переслідування ВК	БР.8-Конфіскація	БР.9-Розслідування та судове переслідування ФТ	БР.10-Запобіжні заходи та фінансові санкції за ФТ	БР.11-Фінансові санкції за фінансування розповсюдження зброї масового знищення	
Низький/LE	Середній/ME	Середній/ME	Середній/ME	Середній/ME	

- Значний
- Середній
- Низький

ІДЕНТИФІКОВАНІ РИЗИКИ ВК/ФТ

Високий рівень

- Прояви тероризму та сепаратизму
- Низький рівень доходів населення
- Високий обіг готівки
- ВК/ФТ через дистанційні послуги або з використанням віртуальних валют
- Ризик фальсифікації рухунків фактур (інвойсів) у зовнішньоекономічній діяльності (ризик іллегалних фінансових відтоків з країни)
- Злочини ВК не підлягають ефективним, пропорційним та переконливим санкціям

Середній рівень

- Неефективна боротьба з корупцією
- Низький рівень довіри до фінансової системи
- Зростання організованої злочинності
- Тінізація та офшоризація національної економіки
- Відтік фінансового капіталу з країни
- Неефективні заходи із встановлення кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) і контролю над ними
- Неефективні санкції за порушення вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ
- Відсутність правового регулювання деяких представників ВНУП
- Неефективна система розслідування матеріалів ПФР
- Неефективне розслідування злочинів ВК
- Неефективне розслідування злочинів ФТ
- Неефективне розслідування предикатних до ВК злочинів
- Використання неприбуткових організацій з метою ВК/ФТ
- Ризик використання СПФМ з метою ВК
- Ризик використання СПФМ з метою ФТ

Низький рівень

- Неприведення законодавства в сфері ПВК/ФТ до вимог міжнародних рекомендацій
- Недостатній рівень підготовки учасників системи ПВК/ФТ

Результати проведеної оцінки ринку небанківських фінансових послуг щодо рівня ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та фінансування тероризму (чистий рівень ризику)

БК

Рівень ризику 2:

- накопичувальне пенсійне забезпечення
- кредитні спілки

Рівень ризику 4:

- ФФБ / ФОН

Рівень ризику 6:

- страхування
- надання гарантій та порук
- фінансового лізингу
- факторингу

Рівень ризику 9:

- надання коштів у позику, в т.ч. на умовах фінансового кредиту

ФТ

Рівень ризику 1:

- накопичувальне пенсійне забезпечення

Рівень ризику 2:

- страхування
- надання гарантій та порук
- кредитні спілки
- ФФБ / ФОН
- фінансового лізингу
- факторингу

Рівень ризику 4:

- надання коштів у позику, в т.ч. на умовах фінансового кредиту

Оцінка ризику ВК

Фактори ризику	Рівень ризику		
	Низький (1-3 бали)	Середній (4-6 балів)	Високий (7-9 балів)
Загрози			
Рівень складності використовуваних методів ВК		4	
Націленість серйозних організованих злочинних груп на сектор (наявність підозри або вже доведений факт)		4	
Кількість випадків ВК у секторі		5	
Вразливості			
<i>Запобіжні заходи</i>			
Розуміння своїх ризиків ВК й актуальні програми з їх пом'якшення		5	
<i>Регулювання</i>			
Діяльність СПФМ сектору відповідно до актуальних міжнародних стандартів з питань протидії ВК нормативно-правової бази; існує високий рівень ризик-орієнтованого регулювання і нагляду		4	
Можливість заснування фіктивного СПФМ	3		

Оцінка ризику ВК

<i>Зв'язок з високоризикованими країнами</i>			
Питома вага фінансових операцій, які проводять СПФМ в з контрагентами країн високого ризику ВК	2		
<i>Прозорість та підзвітність щодо руху коштів</i>			
Рівень СПФМ сектору, які мають сильні внутрішні практики з прозорості КБВ та підзвітності щодо ідентифікації джерела коштів і статків клієнтів.		6	
Рівень СПФМ, які мають сильні внутрішні практики щодо ідентифікації національних публічних діячів, близьких та пов'язаних з ними осіб		4	
Наслідки			
Рівень впливу злочинного використання на репутацію, фінансові показники та діяльність СПФМ сектору	4		

Оцінка ризику ФТ

Фактори ризику	Рівень ризику		
	Низький (1-3 бали)	Середній (4-6 балів)	Високий (7-9 балів)
Середовище загрози ФТ			
Рівень складності використовуваних методів ФТ	2		
Рівень націленості терористичних груп, мереж, осередків або окремих бойовиків на сектор (наявність підозри або вже доведений факт)	1		
Наявність випадків ФТ, пов'язаних із залученням СПФМ сектору (наявність підозри або вже доведений факт)	1		
Вразливості			
<i>Запобіжні заходи</i>			
Рівень СПФМ сектору, які мають адекватне розуміння своїх ризиків ФТ й актуальні програми з їх пом'якшення	3		
Рівень СПФМ сектору, які проводять надійну та належну перевірку клієнтів з урахуванням актуальних списків терористів та санкціонованих осіб.	3		
Рівень СПФМ сектору, які мають системи та процедури для підтвердження легітимності своїх клієнтів, їхніх КБВ, близьких та пов'язаних з ними осіб.		4	

Оцінка ризику ФТ

<i>Регулювання</i>			
Рівень відповідності діяльності СПФМ сектору до актуальних міжнародних стандартів з питань протидії ФТ нормативно-правової бази; існує високий рівень ризик-орієнтованого регулювання і нагляду		4	
Питома вага фінансових операцій, які проводять СПФМ в з контрагентами країн високого ризику ВК	2		
<i>Прозорість та підзвітність щодо руху коштів</i>			
1.Рівень СПФМ сектору, які мають сильні внутрішні практики з прозорості КБВ та підзвітності щодо ідентифікації джерела коштів і статків клієнтів.		5	
1.Частота проведення високоризикових фінансових операцій	1		
Наслідки			
1.Рівень впливу ФТ на репутацію, фінансові показники та діяльність СПФМ сектору	2		
1.Рівень впливу ФТ СПФМ сектору на національну та/або міжнародну безпеку	1		

Дякую

